

KOGNITIVNÍ RELIGIONISTIKA (RLB287)

Jaro 2011

ANOTACE

Cílem kurzu je poskytnout studentům religionistiky základní úvod do problematiky kognitivní religionistiky. Kurz bude mít podobu domácích příprav v lichém týdnu (čtení povinné četby a psaní komentářů) a seminářů v sudém týdnu (kritická diskuze nad komentáři a další rozšíření znalostí z kognitivní religionistiky). V průběhu kurzu studenti přečtou základní dílo Pascala Boyera *Religion Explained* (2001), k němuž budou odevzdávat analytické a kritické komentáře. Cílem kurzu je studentům nejen představit v současnosti jednu z nejdynamičtějších oblastí studia náboženství, ale také rozvíjet jejich kritické a analytické dovednosti porozumění a interpretace odborného textu.

PŘEDPOKLADY

Kurz je určen studentům bakalářského studia religionistiky. Zápis posluchačů s jiným typem studia nebo oborem je podmíněn udělením souhlasu vyučujících. K úspěšnému absolvování předmětu je nutná znalost anglického (literatura k tomuto tématu je téměř výhradně anglickojazyčná).

POVINNÁ LITERATURA

- **Pascal Boyer**, *Religion Explained: The Human Instincts that Fashion Gods, Spirits and Ancestors*. London: William Heinemann 2001 = **Pascal Boyer**, *Religion Explained: The Evolutionary Origins of Religious Thought*, New York: Basic Books 2001.

DOPORUČENA STUDIJNÍ LITERATURA

- **Scott Atran**, *In Gods We Trust: The Evolutionary Landscape of Religion*, Oxford – New York: Oxford University Press 2002.
- **Justin L. Barrett**, *Why Would Anyone Believe in God?*, Walnut Creek: AltaMira Press 2004.
- **Harvey Whitehouse**, *Modes of Religiosity: A Cognitive Theory of Religious Transmission*, Walnut Creek: AltaMira Press 2004.
- **Illka Pyysiäinen**, *Magic, Miracles, and Religion*, Walnut Creek: AltaMira Press 2004.
- **Dan Sperber**, *Explaining Culture: A Naturalistic Approach*, Oxford – Cambridge, MA: Blackwell Publishers 1996.
- **Todd Tremlin**, *Minds and Gods: The Cognitive Foundations of Religion*, Oxford – New York: Oxford University Press 2006.
- **Louise Barrett – Robin Dunbar – John Lycett**, *Evoluční psychologie člověka*, Praha: Portál 2007, přel. Jitka Lindová, Robert Kanócz, Karel Stibral.
- **Robert J. Sternberg**, *Kognitivní psychologie*, Praha: Portál 2002, přel. František Koukolík, Rostislav Benák, Dagmar Brejlová, Jiří Foltýn.

STRUKTURA KURZU PRO KOMBINOVANÉ STUDIUM

Domácí příprava

- **Pascal Boyer**, *Religion Explained* (kapitoly I. “What Is the Origin?”, II. “What Supernatural Concepts Are Like?” a III. “The Kind of Mind It Takes”).

Termín pro včasné odevzdání komentáře: 14. 3. 2011, 23:59 SEČ.

1. Úvod do kognitivních věd, kognitivní studium náboženství. Lidská mysl a náboženské představy (18. 3. 2011)

- Základní východiska kognitivních věd a religionistika. Předcházející přístupy ke studiu náboženství a jejich problémy. Nové otázky, přístupy a problémy ve studiu náboženství a kultury.
- Lidská kognice, její evoluční minulost a modularita mysli, lidové teorie (ToM aj.).
- Náboženské představy a jejich šíření – problémy a přístupy („Micky Mouse question“/“Zeus question“).

Domácí příprava

- **Pascal Boyer**, *Religion Explained* (kapitoly IV. "Why Gods and Spirits?", V. "Why Gods and Spirits Matter?", VI. Why Is Religion About Death?" a VII. "Why Rituals?")

Termín pro včasné odevzdání komentáře: 11. 4. 2011, 23:59 SEČ.

2. Nadpřirození aktéři a rituál (15. 4. 2011)

- Náboženství jako antropomorfizace a koncept nadpřirozených aktérů (HAD, HUI).
- Sociální relevance náboženských představ a nadpřirozených aktérů a kognice.
- Kognitivní teorie náboženského rituálu (teorie náboženské frekvence a hypotéza rituální formy).

Domácí příprava

- **Pascal Boyer**, *Religion Explained* (kapitoly VIII. "Why Doctrines, Exclusion and Violence?" a IX. "Why Belief?").

Termín pro včasné odevzdání komentáře: 9. 5. 2011, 23:59 SEČ.

3. Náboženské skupiny, doktrína a náboženská víra (13. 5. 2011)

- Náboženské skupiny, koaliční intuice a náboženské doktríny.
- Náboženská víra jako sociálně relevantní kognitivní schéma.

PODMÍNKY UKONČENÍ

Podmínky úspěšného ukončení kurzu jsou:

- Včasné odevzdání tří komentářů z povinné četby v rámci domácí přípravy. Odevzdané komentáře musí splňovat formální a obsahové náležitosti odborného religionistického textu. Analýza přečteného textu by neměla být redukována na referování nebo převyprávění toho, co tvrdí autor zadané četby, ale na analýzu jeho východisek a závěrů. Délka komentáře je maximálně 2 normované strany (3 600 znaků včetně mezer, písmo Times New Roman 12, řádkování 1,5). Komentář se odevzdává pouze elektronicky prostřednictvím e-learningové platformy ELF (<http://elf.phil.muni.cz/elf/>), kurz Kognitivní religionistika (pouze ve formátu doc. nebo rtf.), a to do doby určené v osnově kurzu (viz výše). Komentář bude bodován v rozsahu 0 až 10 bodů.¹ Komentář

¹ Pozdě odevzdané komentáře získávají v prvním kole 0 bodů a student bude v zápočtovém týdnu hodnocen stupněm N. Dodatečně odevzdané komentáře budou obodovány po skončení zápočtového týdne (maximální

lze odevzdat pouze jednou, pozdější opravy nejsou povoleny. K úspěšnému ukončení kurzu je nutné získat alespoň 18 bodů z 30 možných.

- Úspěšné absolvování ústní zkoušky zaměřené na témata probíraná v rámci jednotlivých přednášek. Podmínkou účasti na ústní zkoušce je získání dostatečného množství bodů z komentářů k zadané četbě (tedy alespoň 18 bodů z 30 možných).

---

možný bodový zisk je však v tomto případě pouze 6 bodů) a pokud bude výsledný součet bodů rovný 30 nebo vyšší, student bude připuštěn k ústní zkoušce.